

Internett

Søker radikal løsning på piratproblemet

■ – Betal flat avgift, last ned så mye du vil

En flat ekstra avgift for bredbånds-abonnenter kombinert med legalisering av fildeling kan gi store inntekter til rettighetshaverne, tror aktører i musikk-industrien. Er dette løsningen på piratproblemet?

Med stadig nye lovforslag, lobbyisme og aktiv bruk av rettsvesenet intensiverer kulturindustrien sin kamp mot nettets fildelere. Men samtidig øker også lydnivået i den internasjonale debatten om en alternativ, radikal løsning. Den kommer i ulike varianter, men grunnprinsippet er det samme:

Nettbrukerne betaler en fast månedlig avgift til sin bredbåndslieferandør og kan samtidig laste ned så mye musikk de vil uten å risikere forfølgelse fra industrien eller rettsvesenet.

Stim, norske TONOs søsterorganisasjon i Sverige, er i gang med et prosjekt hvor de prøver å få bredbåndslieferandørene til å tilby tilleggsabonnementer av denne typen. Undersøkelser Stim har utført indikerer at betalingsviljen er til stede (se figur 1). Det økonomiske potensialet er stort, mener prosjektleder **Christer Lundblad**.

– For bransjen som helhet kan det bety like mye i omsetning som da musikksalget var på sitt toppnivå i 1999-2000, sier Lundblad til Mandag Morgen. Da ble det solgt musikk for nær to milliarder kroner i Sverige. I tiåret som er gått er omsetningen mer enn halvert. Bransjen i Norge har hatt en noe bedre utvikling, men trenden er den samme.

SVs nestleder **Bård Vegar Solhjell** har i det siste markert stor interesse for en bredbåndsavgift. Utredning av en slik løsning er tatt inn i forslaget til arbeidsprogram for neste stortingsperiode som skal opp til avstemning på partiets landsmøte denne uken.

Debatten om fildeling dreier seg stadig mest om musikk, men gjelder i realiteten alle typer digitaliserte åndsverk, som film og e-bøker. Tilhengerne av en flat bredbåndsavgift mener da også at alle typer opphavspersoner skal tilgodeses under ordningen.

Mandag Morgen har drøftet forslagene om flat avgift med eksperter og sentrale aktører i de berørte bransjene i inn- og utland, og analysen har disse hovedpunktene:

- **Frivillig eller tvungen:** En bredbåndsavgift ville vært mest effektiv hvis den gjøres obligatorisk, men lettere å innføre hvis den er frivillig.
- **Blandet mottakelse:** TONO er åpen for å diskutere løsningen, mens Telenor er skeptisk. Legalisering av fildeling kan true innovasjon, mener IKT-Norge.
- **Truer rettigheter:** Kulturindustrien jobber hardt for strengere straff for pirater. Sentrale rettigheter og nettets åpenhet er truet, mener kritikere.

Isle of Man viser vei

Ideen om en bredbåndsavgift verserer nå i forskjellige varianter i Europa og USA. Lengst er man kommet på Isle of Man, som om kort tid skal starte et forsøk med en flat avgift for alle på ett pund i måneden på toppen av bredbåndsregningen. Det gir brukeren rett til å laste ned alt hun ønsker av musikk, uansett valg av fildelingsnettverk. Erfaringene fra øya med 80.000 innbyggere vil utvilsomt bli nøye studert av andre.

I USA samarbeider flere av de store plateselskapene med universiteter om konseptet Chorus, som har planer om å starte en forsøksordning senere i år. Her skal studenter betale en ekstra månedsavgift, igjen for å kunne bruke de fildelingstjenester de vil.

Et viktig skille går mellom om avgiften skal være frivillig eller om den skal gjøres obligatorisk for alle bredbåndsabonnenter.

– Det finnes en folkelig motstand mot en generell avgift. De som ikke bruker datamaskinen til å laste ned musikk ville se det som urettferdig å skulle betale ekstra, sier Christer Lundblad, en veteran i svensk musikkindustri, som blant annet har ledet bransjeorganisasjonen Export Music Sweden.

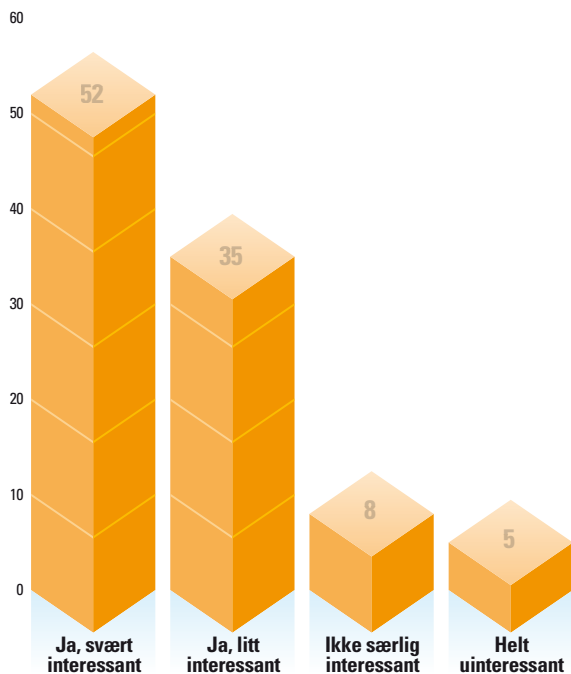
Felles for alle variantene av bredbåndsavgift er at de forutsetter en fordelingsnøkkel, slik at pengene som samles inn kan gis tilbake til rettighetshaverne. Alle Mandag Morgen har snakket med går inn for at fordelingen må knyttes til verkenes popularitet. De vil unngå en løsning der alle pengene går i én stor pott som så deles ut som stipender og lignende.

Medieforsker **Volker Grassmuck** ved Humboldt-universitetet i Berlin har i en årrekke arbeidet for

La meg betale, vær så snill!

Figur 1

«Hvis det gikk an å tegne et frivillig abonnement som gir rett til å fildele musikk, synes du det ville være interessant?» Svar i prosent.

Undersøkelsen er laget som en nettenquete basert på rekruttering av respondenter via annonser på 250 nettsider. Utført i perioden 30. desember 2008 – 15. januar 2009. 1.126 personer svarte. Stim fikk også utført en befolkningsundersøkelse i høst som også viste stor interesse for denne løsningen.

Kilde: Stim

en bredbåndsavgift - i Tyskland kaller de det kulturflatrate. Han har mest tro på en ordning der bredbåndsløseleverandørene logger omfanget av nedlasting av de enkelte filene, og bruker dette som grunnlag for utregning av vederlag. Og naturligvis må dataene anonymiseres.

– En bredbåndsavgift har bare en sjanse når personvernet er garantert sikret, sier Grassmuck til Mandag Morgen. Han innser at logging av nedlasting åpner for misbruk, som hvis en komponist laster ned sin egen låt tusener av ganger. Men også dette må kunne løses teknisk, mener han.

Stim har testet en annen modell. Her må brukeren laste ned et program til egen PC som registrerer hvor mange ganger de ulike låtene blir spilt. Når dataene fra alle brukerne legges sammen, skal så dette danne grunnlaget for fordelingen av midler til rettighetshaverne.

I Stims undersøkelse sier så mange som 42 prosent seg villig til å betale over 100 kroner i måneden for et frivillig abonnement som gir rett til å fildele musikk. Beløpene som diskuteres internasjonalt for en obligatorisk avgift er naturligvis langt lavere

- gjerne fem dollar eller fem euro.

I Norge er det over 1,4 millioner private bredbåndssabonnerter. En avgift på 50 kroner i måneden til alle ville altså gi en pott på 840 millioner kroner i året til fordeling. I fjor ble det omsatt musikk for 1,2 milliarder kroner brutto (se figur 2).

Bredbåndsavgift en innovasjonsknuser?

De ulike modellene møter blandede reaksjoner fra bransjehold og blant norske eksperter.

– Vi er jo ikke imot fildeling. Vi er imot ulovlig fildeling, der opphavsmenn ikke får betalt. Så lenge rettighetshavere får et rimelig vederlag mener jeg prinsipielt at alle modeller må vurderes, sier administrerende direktør **Cato Strøm** i TONO til Mandag Morgen. TONO forvalter i likhet med Stim rettigheter på vegne av komponister, tekstforfattere og musikkforlag.

Telenor er også åpen for å diskutere nye modeller, men informasjonssjef **Atle Lessum** avviser en obligatorisk avgift. Telenors anslag er at rundt 20 prosent av brukerne driver med fildeling. Da blir det for urettferdig for de øvrige brukerne å bli pålagt en avgift, mener han. Lessum har mer tro på en forbedring av betaltjenester for musikk.

Nettopp innovasjon kan bli skadelidende dersom en bredbåndsavgift innføres, advarer prosjektleder **Torgeir Waterhouse** i interesseorganisasjonen IKT-Norge.

– Slike løsninger kan fort fungere innovasjonshindrende. Hvis man har betalt en bredbåndsavgift, hvem skal da utvikle gode, verdikjende tjenester for distribusjon av musikk og annet åndsverkrelevant innhold? Da vil vi i realiteten stå igjen med at fildelingsnettverkene var det vi klarte å oppnå, basert på den digitale teknologien, sier han.

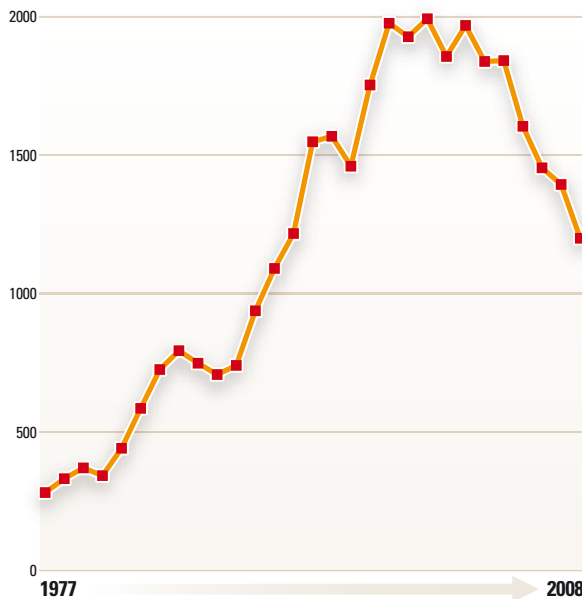
Det høres ut som en usunn situasjon hvis bredbåndsavgiften står igjen som den eneste inntektskilden for innspilt musikk eller andre åndsverk. Men Volker Grassmuck tror ikke det vil skje. Riktignok vil sikkert flere brukere prøve ut fildelingstjenester hvis de blir legalisert. Men dette vil øke konkurransen for tjenester som iTunes, og dermed også presse frem mer innovasjon, mener Grassmuck. I dag er brukervennligheten en viktig del av attraksjonen ved Apples iPod og iTunes, og dette fortrinnet vil ikke elimineres som følge av en bredbåndsavgift, mener han.

Plateselskapene har vært mest negative til en bredbåndsavgift. SV-nestleder Solhjells forslag om å utrede en slik ordning er blitt kalt «virkelighetsfjernt» av **Marte Thorsby**, leder i bransjeorganisasjonen IFPI. Også Warner Music Norways toppleder **Guttorm Raa** mener politikerutspill fra Venstre og

Nedgangstider

Figur 2

Estimert verdi i millioner kroner av butikk salg av musikk inkl. mva, basert på salg fra grossist. Fra og med 2006 er nedlastinger fra internett eller til mobil inkludert i omsetningstallene.

Innføringen av CDen på 90-tallet ga platebransjen et eventyrlig tiår, men så kom Napster.

Kilde: GGF/IFPI/MedieNorge

SV om fildeling og bredbåndavgift har vært lite gjennomtenkte. I likhet med Cato Strøm i TONO legger han vekt på at det viktige er at rettighetshavere får betalt. Det er fortsatt for tidlig å si hvilke modeller som vil fungere, mener Raa.

– Vi er i den spede begynnelsen, og det er derfor viktig å være varsom og ikke åpne for drastiske modeller som man ikke aner konsekvensene av nå. De lovlige betalingstjenestene er i ferd med å bli veldig bra og varierte etter brukernes behov. Tiltak som nærmest innebærer å oppheve opphavsretten skal man være forsiktig med, sier han.

En bredbåndavgift vil ikke være realistisk å få til uten at organisasjonene er med, påpeker jussprofessor og opphavsrettsekspert **Olav Torvund**. Det må være frivillig for rettighetshaverne å delta – en politisk pålagt ordning sammenligner han med ekspropriasjon. Det ville også medføre at lovgivningen måtte endres.

– Hvis det er basert på avtaler vil det være mulig å gjøre det, sier han. Dette krever heller ikke endring av opphavsretten.

Digital dødsstraff?

Sist tirsdag diskuterte den franske nasjonalforsamlingen et lovforslag som vil stramme inn nettbru-

kernes frihet på flere punkter. Et av forslagene er det såkalte «gradual response» – at brukere som laster ned filer ulovlig vil miste nettilgangen hvis de ikke retter seg etter skriftlige advarsler (se Mandag Morgen nr. 22, 2008). Musikkindustrien går sterkt inn for dette forslaget.

Det å ta nettilgangen fra fildelere kaller Grassmuck en «digital dødsstraff», og han mener det ville være uforenlig med den tyske grunnloven. Også IKT-Norges Torgeir Waterhouse reagerer sterkt.

– Skal man delta i vårt samfunn i dag er man helt avhengig av nettilgang. Jeg pleier å sammenligne dette med at vi i Norge sluttet med å lyse folk i bann i middelalderen, sier han.

I Norge vil IFPI at Telenor skal stenge tilgangen til Pirate Bay for sine brukere. Telenor har avvist dette, og IFPI har varslet at de vil bringe saken inn for retten. Dette er den neste bekymringen for Grassmuck: Nå angripes prinsippet om at bredbåndsløse leverandørene skal ha samme nøytrale rolle som postverket. Telenor vil holde på dette prinsippet.

– Vår grunnholdning er at vi overvåker nettet og ikke kundene våre. Vi ser store problemer med at en subjektiv tredjepart skal kunne forlange å få informasjon om hva våre kunder gjør på nettet eller hvem våre kunder er, sier Atle Lessum.

Men hvis nedlasting blir avlegs...

For tilhengerne av bredbåndavgift fremstår det som å hugge over en gordisk knute. Men det er en lang vei frem. I Sverige er samtaler med bredbåndsløse leverandørene neste skritt i prosjektet, forteller Christer Lundblad.

Dialog mellom partene, også om kunnskapsgrunnlaget for beslutninger, er ønskelig i en tilspisset situasjon der forslag om «gradual response» og varsler om søksmål flyr gjennom luften. I Storbritannia har de klart dette. Sist uke la tanke-smien MusicTank frem en rapport som er resultat av en prosess der de fleste relevante aktører har vært representert. En av konklusjonene peker faktisk ut over dagens harde piratkonflikter. Den ferske svenske musikk-tjenesten Spotify har fått fabelaktig omtale for sin nyskapende streamingtjeneste, som gir tilgang til et enormt utvalg av musikk på en mer brukervennlig måte enn tidligere tjenester.

Kanskje teknologi og innovasjon likevel er løsningen, ikke problemet. ■

Redaksjonen Mandag Morgen

Olav Anders Øvrebø

redaksjon@mandagmorgen.no